

پیش‌نویس قانون منع خشونت خانگی علیه زنان

دیباچه:

نظر به ضرورت حفظ امنیت و کیان بیش از نیمی از جمعیت کشور که بر مبنای جنسیت‌شان در معرض بزه‌دیدگی جرایمی خاص هستند؛ نظر به وجود رسوم و عرف‌های ناعادلانه که مخاطرات جسمانی، روانی، شرافتی^۱ و... را نسبت به زنان موجه جلوه می‌دهند؛ نظر به تأکید قانون اساسی کشور در بازیابی هویت اصلی و حقوق انسانی افراد جامعه با تمرکز بر بانوان (به دلیل تحمل ستمی بیشتر)؛ نظر به نگرش‌های زن‌ستیزانه و پدرسالارانه که با توجه به رویکردهای انسانی امروزی توجیهی عقلانی، علمی و اخلاقی ندارند؛ نظر به اینکه فروداشت و نشناختن کرامت انسانی زنان به ترویج خشونت در جامعه منتهی می‌شود؛ نظر به اینکه مردم ایران ایمان خود را به رسمیت‌بخشی به حقوق اساسی و جایگاه بنیادین زنان و ارزش انسانی ایشان، ضمن تأکید بر برابری حقوق زن و مرد در طول تاریخ، بارها اثبات نموده‌اند؛ نظر به اینکه نقش‌آفرینی روبه‌توسعه‌ی زنان در جامعه، برای ساختن آینده‌ای درخشان برای کشور، انکارناپذیر است؛ نظر به اینکه زنان، همچون مردان این جامعه، حق برخورداری از امنیت خانوادگی و اجتماعی را دارا هستند، باید با توجه به منابع کشور حقوق سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را که لازمه‌ی رشد آزادانه‌ی ایشان است فراهم نمود... پس ضروری است که خلاءهای موجود مرتفع شود و برای رسیدن به این اهداف قانونی تصویب شود که متضمن موارد زیر باشد:

۱- ارائه‌ی تعاریفی نوین از واژه‌ی خشونت و اقسام آن

۲- ارائه‌ی راهکارهای حمایتی از ناحیه‌ی جامعه و دولت که برگرفته از قوانین متناسب با حقوق زنان باشد

۳- ایجاد تشکیلات گسترده و منسجم برخوردار از بودجه‌ی لازم تحت نظارت بالاترین مقام اجرایی کشور

۴- تضمین مقاصد و اهداف حمایت از زنان در قالب شیوه‌ای عادلانه و نوین در رسیدگی قضایی

۵- وجود سازوکارهای پیشگیرانه‌ی درمان‌گر و یا قهرآمیز در مواجهه با ناقضین حقوق زنان

۶- ایجاد راهکارهای توانمندسازی زنان در برابر خشونت

^۱ منظور از شرافتی در این متن اشاره به جرایم ناموسی دارد. به دلیل بار معنایی واژه‌ی ناموس و توابع آن، که ماهیتی ضد زن دارد، ما در این متن از واژه‌ی «شرافت» بهره گرفتیم. برای افاده‌ی مقصود، مثال ما در این زمینه قتل‌های به‌اصطلاح ناموسی است.

پیشنویس قانون خشونت خانگی علیه زنان

با توجه به اینکه نخستین گام، در راه برقراری توازن و برابری، می‌بایست از حریم خانه و خانواده شکل بگیرد، مقررات ذیل ضمن تأکید بر تساوی افراد در پیشگاه قانون و برای ارتقای حقوق زنان، با حمایت بیشتر، در یک مقدمه و ۵۲ ماده ارائه می‌شود.

لایحه‌ی منع خشونت خانگی علیه زنان

فصل اول: تعاریف

ماده‌ی ۱- خشونت خانگی علیه زنان عبارت است از: هرگونه آسیب‌رسانی -اعم از آزار جسمانی، روانی، کلامی، جنسی، اقتصادی، اجتماعی و امثال آن- و همچنین تهدید یا شروع به موارد یادشده از طریق فعل یا ترک فعل، که به دلیل جنسیت زن در یک رابطه‌ی خانوادگی و در حوزه‌ی خصوصی، مجازی یا غیر آن رخ دهد.

ماده‌ی ۲- رابطه‌ی خانوادگی در این قانون شامل افرادی است که به سبب صمیمیت، قیمومیت، فرزندخواندگی ارتباط خونی (نسبی) یا قانونی (سببی سابق و فعلی) به یکدیگر پیوند خورده‌اند.

تبصره‌ی ۱- هریک از خشونت‌های مندرج در این قانون که علیه تراجنسیتی‌ها و دو جنسی‌ها واقع شود، شامل مفاد این قانون است.

تبصره‌ی ۲- هریک از خشونت‌های مندرج در این قانون که از ناحیه‌ی پرستار، خدمتکار و امثال آن صورت گیرد یا در محیط خانه علیه ایشان واقع شود شامل مفاد این قانون است.

ماده‌ی ۳- انواع خشونت خانگی تعریف‌شده بر حسب ماده‌ی ۱ در این قانون به شرح موارد زیر است (اما محدود به آن نیست):

۱) خشونت جسمی عبارت است از: به‌خطر افتادن حیات، انزوا، اعمال زور، ختنه و سایر موارد ایجادکننده‌ی درد و رنج که به سلامت و تمامیت جسمی زن وارد شود، یا مانع رشد وی باشد.

۲) خشونت جنسی عبارت است از:

۱- برقراری ارتباط جنسی در شکلی که وجود چنین رابطه‌ای زیان‌رسان به حال زن بوده یا در شرایط زمانی و مکانی نامتعارفی صورت بگیرد.

۲- مطالبه یا برقراری روابط جنسی به صورت نامتعارف، بدون رضایت، یا با افراد زیر ۱۸ سال

۳- حاملگی اجباری که عبارت است از:

آ) بارور کردن زن بدون رضایت وی یا باروری زیان‌رسان به حال وی

ب) اجاره‌ی اجباری رحم زن

پ) کثرت بارداری بر خلاف موازین علمی و پزشکی

ت) حاملگی افراد زیر ۱۸ سال

۴- بهره‌کشی جنسی که عبارت است از: عرضه، به‌کارگیری یا اجیر کردن زنان به‌واسطه‌ی موقعیت جنسیتی ایشان یا سایر فعالیت‌های تجاری جنسی به اشکال متفاوت.

۵- تعرض جنسی که عبارت است: از رفتارهای جنسی عاری از واقعه به شرط تماس فیزیکی، ولو با استفاده از اشیاء و حیوانات.

۶- مزاحمت جنسی که عبارت است از هرگونه رفتار و گفتار نامتعارف با مضمون جنسی که خلاف شأن زن قلمداد شود.

۳) خشونت روانی عبارت است از: هرگونه توهین، استهزاء، تحقیر، افتراء، انتساب نسبت ناروا (که منجر به قذف نشود)، متلک، تهدید، بدبینی، افشای اطلاعات خصوصی و اسرار خانوادگی فرد یا بستگانش یا تهدید به افشای آن در محیط عمومی، مجازی و امثال آن.

تبصره- بدبینی در این قانون عبارت است از رفتارهایی که متضمن منفی‌نگری، توهم، تعقیب و کنترل نامتعارف، سوءظن و موارد هم‌مرتبه با آن، که منجر به احساس ناامنی برای زن شود.

۴) خشونت اقتصادی عبارت است از:

۱- هرگونه محرومیت کلی یا جزئی از منابع مالی و پولی که فرد بزه‌دیده قانوناً یا عرفاً نسبت به آن محق است.

۲- هرگونه سوءاستفاده‌ی مالی از درآمد و دارایی‌های فرد بزه‌دیده و امثال آن.

۳- هرگونه محروم‌سازی زنان از حقوقی مالی قانونی.

۴- کار اجباری.

۵- وادار کردن زن به کار غیر قانونی.

۶- هرگونه حساب‌سازی به نام بزه‌دیده و به حساب بزه‌کار.

۷- هرگونه رفتاری که منجر به محدودیت یا محرومیت در دستیابی به اموال و امکاناتی شود که زن، به اعتبار رابطه‌ی خانوادگی، مستحق برخورداری از آن است، مانند منزل مشترک.

۵) خشونت اجتماعی عبارت است از:

۱- محرومیت زنان از حضور در رویدادهای اجتماعی، اعم از راه‌پیمایی‌ها و امثال آن.

۲- محرومیت زنان از اشکال متفاوت حضور در جامعه همچون اشتغال، تحصیل، فعالیت‌های مدنی و امثال آن.

۳- ازدواج اجباری.

۴- ازدواج در سن زیر ۱۸ سال.

۵- ممانعت از ازدواج علی‌رغم میل فرد بزه‌دیده.

۶- اعمال هرگونه سنت‌های آسیب‌رسان اعم از خون‌بس، ناف‌بری، زن به زن، قَسَم طلاق، و هرگونه رسوم متفاوت دیگر.

۷- خشونت به نام شرف که عبارت است از: ارتکاب هرگونه رفتار مجرمانه با انگیزه و داعیه‌ی اعاده‌ی حیثیت و جبران آبروی از دست‌رفته، به‌واسطه‌ی رخ‌دادن امور خلاف اخلاق، شرافت، ناموس و عرف یا ظن به آنها، از ناحیه‌ی زنان.

فصل دوم: سازوکارهای حمایتی

ماده‌ی ۴- سازوکارهای حمایتی این قانون که برای پیشگیری از خشونت خانگی علیه زنان، حمایت از بزه‌دیده و خانواده‌ی وی، مددکاران اجتماعی، شهود، اعلام‌کنندگان جرم و یا هر فردی که به‌نحوی به بزه‌دیدگان موضوع این قانون یاری می‌رساند و از سوی دیگر در راستای اصلاح بزهکار پیش‌بینی شده و عبارت است از:

آ- سازوکارهای حمایتی جامعوی - دولتی

ب- سازوکارهای حمایتی قانونی - قضایی

تبصره: سازوکارهای حمایتی قانونی و قضایی تحت سرفصل آیین دادرسی بررسی خواهند شد.

ماده‌ی ۵- دولت موظف است به‌منظور سیاست‌گذاری و هماهنگی میان وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و ادارات دولتی برای اجرای این قانون کمیته‌ای ملی با عنوان «منع خشونت علیه زنان»، که به‌اختصار در این قانون کمیته‌ی ملی نامیده می‌شود، را در معاونت امور زنان و خانواده‌ی نهاد ریاست‌جمهوری تشکیل دهد.

ماده‌ی ۶- اعضای کمیته‌ی ملی، که دبیرخانه‌ی دائمی آن در مقر معاونت امور زنان و خانواده‌ی ریاست‌جمهوری و دبیر دائمی آن معاون رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده است، با حکم رئیس‌جمهور و به شرح ذیل منصوب می‌شوند:

- معاون وزارت کشور

- معاون نیروی انتظامی

- معاون وزارت آموزش و پرورش

- معاون وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

- معاون صداوسیما

- معاون امور مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

- معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی

- معاون سازمان بهزیستی کشور

- معاون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

- معاون وزارت دادگستری

- معاون سازمان پزشکی قانونی
- نماینده‌ی تام‌الاختیار ریاست قوه‌ی قضائیه
- نماینده‌ی تام‌الاختیار کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی
- سه نماینده از سمن‌های^۲ فعال در حوزه‌ی زنان
- سه نماینده از مطبوعات
- پنج نماینده از کلینیک‌ها و مؤسسات مددکاری اجتماعی و مشاوره
- سه نماینده از قانون و کلا
- سه نماینده از انجمن مددکاری اجتماعی ایران و سازمان نظام‌روان‌شناسی
- چهار استاد دانشگاه در رشته‌های جرم‌شناسی، مطالعات زنان، جامعه‌شناسی و پزشکی تبصره- آیین‌نامه‌های اجرایی کمیته‌ی ملی و واحدهای ذی‌ربط باید ظرف مدت ۶ ماه از ابلاغ این قانون و تشکیل اولین جلسه‌ی کمیته‌ی ملی به تصویب رئیس‌جمهور برسد.
- ماده‌ی ۷- وظایف کلی کمیته‌ی ملی عبارت است از:
 - ۱- الزام نهادهای دولتی به تشکیل واحدهای اجرایی منع خشونت درون سازمان‌ها و ادارات دولتی و اختصاص ردیف بودجه‌ی سالانه به آنها.
 - ۲- تأسیس صندوق تأمین بودجه برای کمیته‌ی ملی و نهادهای زیر مجموعه برای انجام وظایف محوله.
 - ۳- سیاست‌گذاری در حوزه‌های آموزش، اطلاع‌رسانی، سلامت، رفاه، ایجاد اشتغال، مدیریت شهری، قضایی و انتظامی در سطوح ملی و منطقه‌ای به‌صورت سالانه.
 - ۴- نظارت بر عملکرد کلیه‌ی واحدهای زیر مجموعه‌ی کمیته‌ی ملی.
 - ۵- الزام شهرداری‌ها و حتی‌المقدور دهیاری‌ها به تأسیس خانه‌های امن در سراسر کشور
 - ۶- جمع‌آوری گزارش‌های مستمر از واحدهای زیرمجموعه و تولید و ارائه‌ی آمارهای ادواری و در اختیار قراردادن آن برای هیأت‌دولت، مجلس شورای اسلامی و عموم.
 - ۷- الزام نهادهای دولتی به همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد و سازمان‌های اجتماع‌محور^۳ برای رسیدن به اهداف این قانون.
 - ۸- ارائه‌ی راهکارها و پیشنهادهای مقتضی به قوای مقننه و قضائیه.

^۲. NGO

^۳. CBO

ماده ۸- به منظور اجرای سیاست‌های کلان کمیته‌ی ملی در مراکز استان‌ها کمیته‌هایی با عنوان «کمیته‌ی استانی» و در شهرستان‌ها واحدهایی با عنوان «واحدهای منع خشونت» که متشکل از دست‌کم ۵ نفر از افراد مجرب و آموزش‌دیده، که ضمن خدمت به صورت ادواری جهت به‌روزرسانی آگاهی و اطلاعات مرتبط با اهداف این قانون آموزش خواهند دید، تشکیل و زیر نظر کمیته‌ی ملی فعالیت می‌کنند.

تبصره ۱- اعضای کمیته‌ها و واحدهای این ماده باید از میان دانش‌آموختگان رشته‌های پزشکی، روان‌شناسی، حقوق، مددکاری اجتماعی یا سایر رشته‌های مرتبط با حوزه‌ی زنان و علوم اجتماعی برگزیده شوند. حضور دست‌کم ۲ عضو زن در این واحدها الزامی است.

تبصره ۲- آیین‌نامه‌ی اجرایی کمیته‌های استانی و واحدهای منع خشونت ۶ ماه پس از ابلاغ این قانون و تشکیل اولین جلسه‌ی کمیته‌ی ملی توسط این کمیته تنظیم و به تصویب رئیس‌جمهور خواهد رسید.

ماده ۹- وظایف کلی کمیته‌های استانی عبارتند از:

- اجرای مصوبات کمیته‌ی ملی.

- آموزش کارکنان ادارات و نهادها در رابطه با این قانون و اخذ گزارش ۶ ماهه از ادارات مزبور.

- آموزش کلیه‌ی کارکنان کمیته‌ها و واحدها در زمینه‌ی حقوق بزه‌دیده و الزام آنها به هدایت بزه‌دیده به واحدهای قضایی یا درمانی مربوطه، بر حسب مورد.

- همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد و اجتماع‌محور در رابطه با اهداف این قانون.

- ارزیابی آمارهای واصله از نهادهای ذی‌مدخل و ارائه‌ی گزارش ۶ ماهه به کمیته ملی.

ماده ۱۰- وظایف کلی واحدهای منع خشونت عبارتند از:

- آموزش و اطلاع‌رسانی برای پیشگیری از خشونت، درمان و بازپروری بزهکار.

- درمان، حمایت، مشاوره و راهنمایی بزه‌دیده.

- ارائه‌ی مشاوره‌ی حقوقی به بزه‌دیده، شامل اطلاعات درباره‌ی حقوق وی به‌ویژه حقوق مندرج در این قانون و روند رسیدگی و تحقیقات در دادگستری توسط وکلای دادگستری.

ماده ۱۱- خانه‌ی امن زنان - که به هر موسسه یا مکان مناسب برای نگهداری، تضمین امنیت، حمایت و توانمندسازی بزه‌دیده‌ی این قانون، فرزندان وی و در صورت نیاز اعضای خانواده‌ی او اطلاق می‌شود- باید در سراسر کشور تأسیس شود و تمامی زنان به آن دسترسی داشته باشند، تابع شرایط زیر است:

- نشانی این خانه‌های امن باید مخفی باشد.

- در صورت تماس بزه‌دیده یا اطرافیان او با نیروهای انتظامی (یا یکی از واحدهای منع خشونت)، یادشده در مشایعت نیروهای واحد ویژه منع خشونت در کلانتری یا اداره‌های دولتی یا سایر واحدهای منع خشونت به این خانه‌های امن راهنمایی شوند.
- تجهیز نیروی انسانی و اداره‌ی خانه‌های امن بر عهده‌ی سازمان بهزیستی یا سایر سازمان‌ها و ادارات دولتی و غیردولتی مورد تأیید بهزیستی است.
- تأسیس و تجهیز منابع مادی و مالی خانه‌های امن بر عهده‌ی شهرداری‌ها و در صورت عدم وجود شهرداری بر عهده‌ی دهیاری‌ها است.
- شهرداری‌ها مکلف‌اند مکان خانه‌های امن را در اختیار بهزیستی قرار داده و ۵ درصد از بودجه‌ی سالانه‌ی خود را برای تأمین منابع مالی اختصاص دهند.
- سازمان بهزیستی حسب نیاز می‌تواند از سایر اداره‌های دولتی و غیردولتی همچون: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی، نظام‌روان‌شناسی، سمن‌ها و کانون وکلا کمک و پشتیبانی بخواهد. خانه‌های امن لزوماً می‌بایست مجهز به پزشک، مشاور حقوقی و مددکار باشند.
- مسئولیت تأمین امنیت خانه‌های امن با نیروی انتظامی است.
- اورژانس اجتماعی مکلف است حسب مراجعه یا تماس بزه‌دیده یا خانواده‌ی او این افراد را بلافاصله به نزدیک‌ترین خانه‌ی امن راهنمایی و مشایعت کند.
- تبصره‌ی ۱- کمبود بودجه برای تأسیس و پشتیبانی از خانه‌های امن و خدمات اورژانس اجتماعی ذیل این قانون را می‌توان از محل صندوق تأمین بودجه‌ی کمیته‌ی ملی تأمین کرد.
- تبصره‌ی ۲- آیین‌نامه‌ی اجرایی خانه‌های امن باید ظرف مدت ۶ ماه از ابلاغ این قانون توسط سازمان بهزیستی به تصویب برسد و پس از تأیید کمیته‌ی ملی لازم‌الاجراست.
- ماده‌ی ۱۲- متصدیان خانه‌های امن در راستای توانمندسازی افراد تحت تکفل خود می‌بایست:
 - در طول اقامت بزه‌دیده او را به لحاظ روانی و اقتصادی به مرحله‌ای از توانایی برسانند که امکان زندگی مستقل را داشته باشد.
 - در صورت لزوم، از زنان بزه‌دیده در راستای مهارت‌آموزی و اشتغال حمایت کنند.
 - در صورت نیاز به ارائه‌ی گواهی‌های لازم به بزه‌دیده برای ارائه به مراجع ذی‌صلاح اقدام کنند.
 - در صورت پایان اقامت بزه‌دیده و همراهان وی در خانه‌های امن و نیازشان به حمایت بیشتر، در همه‌ی موارد، تا زمان یافتن محل استقرار تازه از ایشان پشتیبانی کنند. لازم به توضیح است کلیه‌ی خدمات مربوط به

توانمندسازی پس از خروج بزه‌دیده از خانه‌های امن در صورت صلاح‌دید مددکار اجتماعی وی ادامه پیدا خواهد کرد.

تبصره- کیفیت حضور افرادی همچون روان‌شناس، مشاور حقوقی، مددکار اجتماعی و شرح وظایف آنان طی آیین‌نامه تعیین می‌شود.

ماده‌ی ۱۳- برای رسیدن به اهداف این قانون، مراجع ذی‌صلاح باید روند اعطای مجوزهای مربوطه به سازمان‌های مردم‌نهاد و همایش‌ها و برنامه‌ها در راستای پیشگیری و کاهش خشونت خانگی را تسهیل و تسریع کنند.

ماده‌ی ۱۴- برای رسیدن به اهداف این قانون، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، آموزش و درمان پزشکی و وزارت آموزش و پرورش موظف به تدوین برنامه‌ها، واحد و کتب درسی، دستورالعمل‌های آموزشی و امثال آن برای پیشگیری از خشونت خانگی علیه زنان در کلیه‌ی مقاطع تحصیلی هستند.

ماده‌ی ۱۵- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان بهزیستی و کانون وکلا برای رسیدن به اهداف این قانون باید کلیه‌ی خدمات را به‌صورت رایگان به بزه‌دیده ارائه کنند.

ماده‌ی ۱۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باید به پزشکان تحت نظر خود تکلیف کند که در صورت مراجعه‌ی بزه‌دیده موارد را حداکثر ظرف مدت ۲۴ ساعت به مراجع قانونی گزارش دهند. تبصره- استنفکاف پزشک از انجام این وظیفه ضمانت اجرای انتظامی در پی خواهد داشت.

ماده‌ی ۱۷- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برای رسیدن به اهداف این قانون باید اقدامات زیر را انجام دهد:
- الزام کارفرما به اعطای مرخصی استعلاجی مازاد بر قانون کار به مدت ۱۰ روز، در صورت تقاضای بزه‌دیده و طبق گواهی‌های ارائه‌شده. در صورتی که فوریتی به وجود آید که در دستور حمایتی تصریح‌شده باشد این مرخصی تمدیدپذیر است.

- ارائه‌ی تسهیلات و پشتیبانی از خانه‌های امن، واحدهای منع خشونت، سازمان‌های مردم‌نهاد و سازمان‌های اجتماع‌محور برای توانمندسازی بزه‌دیدگان خشونت خانگی از طریق آموزش مهارت‌های فنی و اشتغال‌زایی برای آنها.

- ایجاد بیمه‌ی درمانی برای بزه‌دیدگان مشمول این قانون.

ماده‌ی ۱۸- سازمان‌های مردم‌نهاد در راستای نیل به اهداف این قانون از اختیارات زیر برخوردار هستند:

- دریافت و ثبت گزارش شفاهی و کتبی از بزه‌دیده یا مطلعین.

- ارائه‌ی مشاوره‌ی حقوقی به بزه‌دیده، شامل اطلاعات راجع به حقوق وی و روند رسیدگی دادگاه توسط وکلای دادگستری.

- آموزش و اطلاع‌رسانی و اقدامات لازم برای پیشگیری از خشونت، درمان و حمایت از بزه‌دیده و اصلاح بزه‌کار.
- مشایعت بزه‌دیده در مراحل تحقیق، تعقیب یا رسیدگی دادگاه و کمک به وی برای بیان کامل و دقیق واقعه‌ی خشونت خانوادگی ارتكابی علیه وی.

ماده‌ی ۱۹- سازمان صداوسیما و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در راستای تحقق این قانون مکلف‌اند:
- اقدام به تهیه و تنظیم برنامه‌های مقتضی و انتشار آنها متناسب با اهداف این قانون نمایند. زمینه‌های لازم را برای فعالیت سایر نهادهای دولتی و غیردولتی فعال در امور زنان متناسب با وظایف ذاتی خود فراهم سازند.
- از انتشار برنامه‌های مروج خشونت علیه زنان از نهادهای زیر مجموعه‌ی خود جلوگیری کنند.
- محصولات فرهنگی سازمان‌های دولتی و غیردولتی متناسب با اهداف این قانون را به‌صورت رایگان منتشر کنند.

ماده‌ی ۲۰- دولت و قوه‌ی قضائیه مکلف به اجرای سازوکارهای حمایتی این قانون بوده و مجلس شورای اسلامی ضمن تصویب قوانین هماهنگ با اهداف این قانون بر حسن اجرای این قانون و نحوه‌ی عملکرد قوای مجریه و قضائیه در خصوص تکالیف منبعت از این قانون نظارت نماید.

فصل سوم - آیین دادرسی و سازوکارهای حمایتی قانونی-قضایی

ماده‌ی ۲۱- شروع به رسیدگی و تحقیقات به‌محض اعلام جرم یا شکایت شاکی خصوصی، ولو به‌صورت تلفنی و حتی در ساعات و روزهای تعطیل، صورت می‌پذیرد.

ماده‌ی ۲۲- دادستان با اختصاص یک یا چند شعبه به تصدی دادیار یا بازپرس زن در دادسرا به شکایات و اعلام جرم موضوع این قانون رسیدگی می‌کند.

ماده‌ی ۲۳- تحقیقات توسط مقام قضایی یا به دستور وی توسط ضابطین دادگستری (ترجیحاً ضابطین زن) ظرف مدت نهایتاً ۳۰ روز انجام و می‌بایست منتهی به صدور قرار نهایی شود. مدت مزبور صرفاً برای یک نوبت و با وجود دلیل قانونی تمدیدپذیر است.

ماده‌ی ۲۴- نیروی انتظامی مکلف به تأسیس واحد ویژه منع خشونت برای انجام تحقیقات درباره‌ی جرایم تعریف‌شده در این قانون در هر حوزه‌ی انتظامی است. این واحدها باید شامل نیروهای آموزش‌دیده در رابطه با این قانون بوده و دارای دست‌کم ۱ مددکار زن باشند.

ماده‌ی ۲۵- برای جلوگیری از اعمال خشونت‌آمیز بیشتر علیه بزه‌دیده در جرایم مشهود این قانون به‌صرف اطلاع، ضابطین دادگستری فوراً و بدون نیاز به دستور قضایی مکلف به اجرای قرارهای حمایتی زیر هستند:

- در محل ارتکاب جرم حاضر و دستور خروج بزهکار از اقامتگاه مشترک یا منع ورود وی به محل سکونت یا کار بزه‌دیده یا اقامتگاه نزدیکان وی را در صورت لزوم صادر نماید.
- معرفی بزه‌دیده به مددکاری یا سمن‌های مربوطه برای مشاوره و اقدامات درمانی و پزشکی و در صورت لزوم معرفی بزه‌دیده به خانه‌ی امن.
- همراهی ضابط دادگستری با بزه‌دیده برای جمع‌آوری وسایل شخصی یا ضروری او.
- ارائه‌ی گزارش کامل به مرجع قضایی مربوطه در اولین زمان ممکن.
- در صورت حضور وکیل بزه‌دیده همکاری جامع با او.
- حمایت کامل از شهود و اعلام‌کنندگان جرم.
- آگاه‌کردن بزه‌دیده از کلیه‌ی حقوق قانونی.
- تبصره- هر تلاشی از ناحیه‌ی ضابطین دادگستری برای وادار نمودن یا اجبار یا اکراه بزه‌دیده برای مسترد داشتن شکایت و مصادیقی از این دست جلوگیری از احقاق حق بوده و طبق قانون مجازات اسلامی قابل پیگیری است.
- ماده‌ی ۲۶- کلیه‌ی واحدهای منع خشونت مکلف به دریافت و ثبت گزارش کتبی یا شفاهی از بزه‌دیده یا مطلعین و شهود در این واحد بوده می‌بایست موارد را بدون فوت وقت به نیروی انتظامی گزارش کنند.
- ماده‌ی ۲۷- شعب دادسرا و دادگاه حسب صلاحدید می‌توانند در رسیدگی‌های موضوع این قانون اقدام به اتخاذ یکی از قرارهای حمایتی ذیل در ابتدا یا حین رسیدگی و تحقیقات کنند:
- فراهم‌کردن کمک‌های مالی برای بزه‌دیده از طریق متهم. در صورت احراز عدم تمکن مالی وی، از طریق صندوق مالی کمیته‌ی منع خشونت.
- تصمیم‌گیری درباره‌ی حضانت و حق دیدار کودکان با توجه به مصالح کودک.
- اقدامات مقتضی برای جبران خسارت وارده از طریق متهم به بزه‌دیده یا در صورت عدم تمکن مالی او از طریق خدمات اجتماعی متناسب.
- تحویل سلاح متهم.
- ممانعت از نزدیک‌شدن یا ورود به محل زندگی مشترک یا مکان‌هایی که بزه‌دیدگان در آن حضور دارند (یا مکان کار یا تحصیل) بدون اجازه‌ی بزه‌دیده یا مقامات مسئول.
- ممانعت از تخریب یا به‌حراج گذاشتن اموال بزه‌دیده یا خانواده‌ی وی یا اموال مشترک.
- در صورت درخواست بزه‌دیده معرفی وی به خانه‌ی امن.
- الزام بزهکار به حضور در دوره‌های آموزشی لازم و درمان بزهکار.
- بازدید دوره‌ای مددکار از محل و وضعیت زندگی بزه‌دیده و بزهکار.

- تبصره- اشخاص ذیل نیز می‌توانند صدور قرارهای حمایتی را از مرجع صالحه تقاضا کنند:
- بزه‌دیده و خانواده و سرپرست وی، مطلعین و شهود، مددکار اجتماعی، مشاور و روانشناس، وکیل بزه‌دیده، نمایندگان سمن‌ها، متصدیان و متولیان واحدهای منع خشونت.
 - ماده‌ی ۲۸- تخطی از مفاد قرارهای حمایتی از ناحیه‌ی متهم، در صورتی که واجد عنوان مجرمانه‌ی علی‌حده‌ای نباشد، منجر به تشدید ۱ یا ۲ درجه‌ای قرار تأمین کیفری صادره می‌شود.
 - ماده‌ی ۲۹- تصمیمات موضوع ماده‌ی ۲۵، حسب صلاحدید دادستان، بدون طرح شکایت برای مدت نهایتاً ۳ ماه، به درخواست افراد موضوع تبصره‌ی ماده‌ی ۲۵ همچون اقدامی پیشگیرانه قابل اتخاذ است و بلافاصله اجرا می‌شود. تصمیم صادره از ناحیه‌ی ذی‌نفع ظرف ۲۰ روز در دادگاه صالحه قابل اعتراض است. چنانچه در این خصوص تحقیقات نیاز باشد موارد بلامانع است.
 - تبصره- درخواست مذکور در فرم‌های چاپی و متضمن موارد زیر است:
 - نام و نام‌خانوادگی بزه‌دیده و بزه‌کار.
 - نشانی و شماره تلفن.
 - علت درخواست و ادله‌ی مثبت آن.
 - ماده‌ی ۳۰- با وجود نوع و جنس جرایم این قانون که علی‌الاصول در منظر عموم رویت‌پذیر نیست، صرف وجود امارات و قرائن مبنی بر بزهکاری کافی بوده و در این فرض بزهکار نیز می‌تواند از دلایل و یا حتی امارات بی‌گناهی خود را ثابت کند.
 - ماده‌ی ۳۱- دادستان، هم‌زمان با تأیید قرار جلب به دادرسی، دستورات مقتضی برای واریز یارانه‌ی فرد بزه‌دیده و افراد تحت‌تکفل وی را به حساب شخصی یادشده صادر می‌کند.
 - ماده‌ی ۳۲- در فرض صدور کیفرخواست پرداخت نفقه از جانب بزهکار در خصوص افراد واجب‌النفقه‌ی او، که در ارتباط مستقیم با پرونده باشند، منوط به تمکین زوجه نیست.
 - ماده‌ی ۳۳- موارد ذیل قسمتی از ادله‌ی اثبات در خصوص قانون حاضر است:
 - اظهارات مقرون به‌واقع بزه‌دیده یا دیگر اعضای خانواده.
 - گزارش پلیس، مددکار، سازمان‌های مردم‌نهاد.
 - شهادت شهود یا گواهی مطلعین.
 - تبصره- قرابت نسبی یا سببی مانع از پذیرش شهادت نیست.
 - گواهی متصدیان (کارکنان) سلامت
 - گزارش‌های روان‌شناس یا درمانگر (مشاور)

- عکس، صدا و ویدئو می‌تواند همچون ادله‌ی تکمیلی استفاده شود.

- معاینه و تحقیقات محلی.

- کارشناسی (پزشکی قانونی).

ماده‌ی ۳۴- قوه‌ی قضائیه مکلف است در هر حوزه‌ی قضایی شعبه یا شعبی از محاکم جزایی بدوی و تجدیدنظر را صرفاً مختص رسیدگی به پرونده‌های موضوع این قانون کند. شعبه‌ی مذکور با حضور رئیس شعبه و یک مشاور زن رسمیت پیدا کرده و حتی‌المقدور قاضی می‌بایست از میان قضات باتجربه و آشنا به قانون حاضر انتخاب شود.

ماده‌ی ۳۵- حضور نماینده‌ی دادستان در محاکمات موضوع این قانون الزامی است. دادستان یکی از معاونان زن دادسرا را، که دارای ۵ سال سابقه‌ی کار قضایی هستند، به دادگاه تعرفه خواهد داشت.

ماده‌ی ۳۶- شاکی جهت اعلام جرم مخیر است یکی از مراجع ذیل را برگزیند:

- محل اقامت شاکی

- محل وقوع جرم

- محل دستگیری متهم

- محل اقامت متهم

ماده‌ی ۳۷- همراهی و مشارکت افراد ذیل در تمامی مراحل رسیدگی به جرایم موضوع این قانون بلامانع است:

- مترجم

- نمایندگان سمن‌ها و کلینیک‌ها

- مددکاران اجتماعی

ماده‌ی ۳۸- قربانیان موضوع جرایم این قانون در تمامی مراحل دادرسی از پرداخت هزینه‌ی دادرسی معاف هستند.

ماده‌ی ۳۹- سایر قواعد و تشریفات رسیدگی طبق قانون آیین دادگستری کیفری مصوب ۱۳۹۲ صورت خواهد پذیرفت.

فصل چهارم - جرایم و مجازات‌ها

ماده‌ی ۴۰- جرایم مندرج در این قانون، در صورتی که در سایر قوانین با مجازات شدیدتری روبرو نشود، به شرح آتی قابل مجازات است.

ماده ۴۱- همه‌ی رفتارهای مجرمانه‌ی موضوع ماده‌ی ۳ این قانون، به استثنای موارد آتی‌الذکر، در مرتبه‌ی نخست ارتکاب در صورت تلاش بزه‌کار برای رفع آثار بزه ارتكابی و جبران خسارات مادی و معنوی یا برقراری ترتیبات جبران، دادگاه را مخیر به انتخاب یکی از مصادیق مجازات‌های جایگزین حبس یا یکی از مجازات‌های تکمیلی مندرج در قانون مجازات اسلامی می‌نماید.

تبصره‌ی ۱- عدم تناسب مجازات‌های فوق با عمل ارتكابی تخلف درجه‌ی ۴ انتظامی به شمار می‌آید.
تبصره‌ی ۲- همچنین دادگاه می‌تواند طرفین دعوی را، به‌جای مجازات‌های فوق، به پنهان‌هایی با حضور بزه‌دیدگان و بزه‌کاران جرایم موضوع این قانون، که زیر نظر روان‌شناسان، مددکاران، جامعه‌شناسان، حقوق‌دانان و اصحاب حوزه‌ی مدیریت می‌شود، برای مدت ۵ تا ۱۵ جلسه راهنمایی کند.
تبصره‌ی ۳- آیین‌نامه‌ی مربوط به تشکیل و ترتیبات پنهان‌های مربوط به این ماده ظرف ۶ ماه از تاریخ برگزاری اولین جلسه‌ی کمیته‌ی ملی توسط این کمیته تهیه می‌شود.

ماده ۴۲- ارتکاب جرایم ماده‌ی ۳- با در نظرگرفتن شرایط مندرج در ماده‌ی ۴۱- برای بار دوم و ارتکاب جرایم به خطر انداختن حیات، حاملگی اجباری، تهدید به افشای اسرار، کار اجباری برای بار نخست، ۶ ماه تا ۲ سال حبس را در پی خواهد داشت.

ماده ۴۳- ارتکاب جرایم ماده‌ی ۳- با در نظرگرفتن شرایط مندرج در ماده‌ی ۴۱- برای بار سوم و بیشتر و ارتکاب جرایم ماده‌ی ۴۰- برای بار دوم و بیشتر برای مرتکب مجازات ۱ تا ۳ سال حبس را در پی خواهد داشت.
ماده ۴۴- مجازات بزه ختنه‌ی زنان و ازدواج اجباری ۳ تا ۵ سال حبس خواهد بود.
تبصره‌ی ۱- مجازات این ماده قابل تخفیف کمتر از حداقل، تعلیق و مقررات ناظر به آزادی مشروط نخواهد شد.
تبصره‌ی ۲- به‌استثنای جرایم موضوع این ماده چنانچه بزه‌دیدة ظرف ۶ ماه از تاریخ وقوع جرم اقدام به اعلام جرم نکند تعقیب منتفی می‌شود.

ماده ۴۵- برقراری ارتباط جنسی منجر به دخول در قُبُل و دُبُر زوجه در صورتی که دختر زیر ۱۸ سال باشد از ناحیه‌ی زوج در فرضی که طبق نظریه‌ی پزشکی مضر به حال وی بوده جرم و مرتکب به حبس از ۶ ماه تا ۱۸ ماه محکوم می‌شود. لیکن برقراری ارتباط جنسی با دختران زیر ۱۶ ساله به هر شکلی ممنوع و مجازات فوق را در پی دارد.

ماده ۴۶- مجازات رابطه‌ی مادون زنا با بزه‌دیدة این قانون بدون رضایت وی تا ۲ سال حبس خواهد بود.
تبصره- چنانچه مَجْنی‌علیه این جرم صغیر، توان‌خواه، مجنون یا سالمند بوده مرتکب به اشد مجازات به‌علاوه نصف محکوم خواهد شد.

ماده ۴۷- مجازات بزه بهره‌کشی جنسی ۲ تا ۵ سال حبس بوده و همه‌ی عواید مالی حاصل از آن به نفع کمیته‌ی ملی ضبط خواهد شد. همچنین مجازات بزه تعرض جنسی ۳ ماه تا ۲ سال حبس تعیین می‌شود.

ماده ۴۸- در صورت تحقق بزه خشونت اقتصادی استرداد اموال حاصل از جرم به بزه‌دیده نیازی به دادخواست حقوقی و تشریفات آن نداشته و دادگاه ضمن صدور حکم در این خصوص تعیین تکلیف می‌کند. تبصره- حساب‌سازی به نام بزه‌دیده و به حساب بزهکار در حکم کلاهبرداری است.

ماده ۴۹- اعمال سنت‌های آسیب‌رسان مستوجب مجازات حبس از ۱ تا ۱۰ سال است.

ماده ۵۰- ارتکاب بزه خشونت به نام شرف (شرافتی) مستوجب حبس از ۶ ماه تا ۳ سال است.

تبصره- ارتکاب قتل عمد به نام شرف (شرافتی) توسط پدر یا در فرض اعلام گذشت اولیای دم مستوجب ۱۵ سال حبس برای مرتکب خواهد شد.

ماده ۵۱- وقوع جرایم فوق از ناحیه‌ی زوج مصداق بارز عسر و حرج به شمار می‌آید.

ماده ۵۲- سایر قواعد ناظر به شروع به جرم، معاونت، ترک، تعلیق (چه تعقیب، چه مجازات)، تعویق، تعدد و تکرار، آزادی مشروط و ... تا جایی که در تعارض با این قانون نباشد، مطابق مقررات قانون مجازات اسلامی و آیین دادرسی کیفری اعمال خواهد شد.

قانون فوق مشتمل بر ۵۲ ماده و ۲۱ تبصره است.^۴

۴. (آ) تدوین‌گران: مریم کیان‌ارثی، زهرا مینویی، خلود علم، شیما قوشه، ثمین چراغی، جلوه جواهری و وحید مشکانی فراهانی.

(ب) لطفا نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود را به نشانی زیر ارسال بفرمایید: Draft.vawa@gmail.com